

cramentis Christi IV. Diaconorum officium pariter de Jure Divino ipsis competens est solemniter baptizare: de commissione tamen Episcopi, vel Parochi, nisi in casu necessitatis, sacerdotibus deficientibus. Prima pars probatur exemplo Philippi Diaconi tempore Apostolorum, qui baptizabat. A3. 6. & in cap. Perlethi dist. 25. Secunda pars desumitur ex cap. Constat. de Consecr. dist. 4. ubi ita dicitur: Baptismi ministerium nec ipsi Diaconi expleto est licitum, abique Episcopo, vel Presbytero, nisi, his procul absentibus, ultima languoris necessitas cogat. Ergo in hoc casu potest solemniter baptizare, id est faciendo Exorcismos, & recitando omnes Orationes, ut in Rituali Romano; quia in necessitate omnis persona privatè, id est sola ablutione aquæ, baptismum dare potest. cap. In necessitate. cap. Mulier, dist. 93. Et sic tenet Eminent. Card. de Lauræa de Sacram. Ordinis disput. 6. n. 124. & egodixi in meis Definitionibus de Baptismo Decif. 28. n. 2. & Decif. 35. num. 4. & hæc sunt quatuor ministeria, quæ de Jure Divino competunt Diaconis ex vi sui characteris, & Sacræ Ordinationis.

Ex commissione autem Ecclesiæ, & sic de Jure Ecclesiastico olim spectabant, & nunc spectare possunt ad Diaconos sequentia officia. 1. Gerere curam pauperum, eis elemosinas largiendo, ut legitur de Sancto Laurentio. 2. In collectione, & custodia reddituum Ecclesiæ. cap. Volumus. cap. Diaconum 89. dist. 3. Instruere Catechumenos, & eos ad Baptismum disponere. S. Dionys. de Eccles. Hierar. cap. 2. nec non Missam Catechumenorum celebrare. Morinus de Sacramento Penitentiae libr. 6. cap. 10. num. 3. Erat autem Missa Catechumenorum ab Introitu usque ad Offertorium, ut ibi Morinus probat, subdens lib. 8. cap. 24. quod aliquando totam Missam dicere præsumperunt, sed fuerunt repressi. 4. Curare, ut in Ecclesia omnia fiant cum modestia, & sine strepitu. S. Clemens Papa Apostol. Constit. lib. 2. cap. 44. ubi præcipitur, quod Diaconus sit Episcopi auris, oculus, os, cor, & anima. 5. Custodire Episcopum prædicantem. cap. Diaconi, 93. dist. 6. Cantare Psalmos in Choro, ex S. Fabiani Episc. 1. in prin. Et 7. cantare Præconium Exultet, ac benedicere Cereum Paschalem in die Sabbati Sancti.

Quod si Lector quærat, an hæc benedictio Cerei competat Diacono ex Jure Divino? vel ex commissione Ecclesiæ? Dubia est responsio; nam quod sit ex Jure Divino facit, quia Præconium illud est Evangelizatio Resurrectionis Christi; at Evangelium cantatur à Diacono, ut dictum est supra, de Jure Divino. Item quia Diaconus antea benedicitur à Celebrante istis verbis, quibus utitur in benedicens illum ante Evangelium, nempe Dominus sit in corde tuo &c. E contra quod sit ex sola commissione Ecclesiæ urget, quia soli Sacerdotes de Jure Divino benediciunt; & benedictiones rerum in Ecclesia faciunt, ad quem effectum in eorum ordinatione Episcopus ungit Oleo Sacro eorum manus dicens: Ut quaecumque benedixerint, benedicantur, & quaecumque consecraverint, consecrentur. Ideo DD. ajunt de Jure Divino nullum inferiorem Sacerdoti posse benedicere. Quartus de Benedictionib. tit. 1. sect. 4. dub. 2. & ibi Suárez in 3. p. D. Thom. tom. 3. disp. 15. sect. 3. Nec obstat, quod Diaconus petat, & recipiat benedictionem à Celebrante pari modo, ac verbis, quibus ad cantandum Evangelium: Nam quod ad ipsum Diaconum magna est differentia; non enim recipit præcedentem Orationem: Munda cor meum, ac labia mea Omnipotens Deus &c. ut advertit Bauldry in Manuali Sacram. Caremon. part. 4. cap. 12. art. 3. num. 1. Ergo non ex Jure Divino, sed ex commissione Ecclesiæ peragitur illam benedictionem.

Quod si iterum quis petat, Cur Ecclesia commiserit benedictionem Cerei Paschalis, & decantationem illius Præconii Exultet ipsi Diacono, non autem Sacerdoti? Respondet idem Quartus eod. trañ. de Be-

nedictionib. tit. 2. sect. 6. dub. 1. his verbis: Quia Christus postquam resurrexit à mortuis, se primum manifestavit Mariæ Magdalene, cui etiam commisit, ut hoc Mysterium alii nunciaret, at sicut mortis inmundum per mulierem, id est per debiliorem sexum in mundum intraverat; ita novæ vitæ, seu Resurrectionis initium per mulierem, & sexum debiliorem nuntiaretur. Hinc in representationem hujus Mysterii non desinat celebrans ad cantandum Præconium, quo benedicitur Cereus, & nunciatur populo gloria Resurrectionis Christi; sed Minister inferioris Ordinis, videlicet Diaconus. Ita Rupertus de Divin. Offic. lib. 6. cap. 30. & Durandus in Ration. lib. 7. cap. 80. n. 3.

Tandem omittere non debemus aliterum officium Diaconorum Ecclesiæ Orientalis, præter omnia supradicta, quæ sunt in usu in Ecclesia Latina. Siquidem Diaconi Græci exercent ministeria, & officia huculque recentia; sed ulterius in Missa, dum inservunt celebranti, tenent Flabellum in manu, illud leniter, sed jegerit moventes ad muscas abigendas, quod Flabellum compositum est ex pennis Pavonum; & traditur Diaconis Græcis in eorum Ordinatione ab Episcopo, ut in Ritualibus Ordinationum Græcarum apud Morinum de Sac. Ordin. p. 2. pag. 89. & notat Magrius in Hierol. Verb. Flabellum, ubi refert hæc verba, quæ leguntur apud Surium die 3. Aprilis in Vita S. Nicetæ. Sanctus vero Athanasius afflebat cogitatione, & mente tota intentus, ministerii Flabellum tenens; erat enim Diaconus. Legatur forma, qua Episcopus Græcos ordinans Diaconum dat ei Flabellum, apud eundem Morinum d. pag. 89.

Duo autem notata digna subdit Magrius ibidem. Unum est mysterium, seu mystica significatio ejusdem Flabelli; quam esse dixit S. Germanus representationem Seraphinorum sex alas habentium, ac Cherubinorum, qui sunt pleni oculis, ut innum pennæ Pavonum formantes Flabellum. At S. Hildebertus ajebat, abigere muscas de Altari tempore Sacrificii cum Flabello esse expulsiorem omnium malarum cogitationum de mente Sacrificantis. Alterum est Ritus Maronitarum utentium pariter istodem Flabelli in Missa, de quibus idem Magrius ita: Maronitæ vero orbiculatis Flabellis ex argenteis, seu cupreis laminibus utuntur, & circumcirca Tinnabula addunt, quæ à duobus Clericis hinc inde post Celebrantem tremulo motu agitantur. Imò istis sacerdos pronuntiando illa verba, Sanctus, Sanctus &c. tremorem Beatorum Spirituum manibus representat, qui tremor tunc in Organi pulsatione solus etiam ponens varias Ecclesias formari. Utique hic Patavii mos est, ad elevationem Hostiæ, & Galicis in Missa solemnè, Organi sonum tremulentum facere ob hoc mysterium; paucis tamen, ne dicam nulli, cognitum.

DECISIO XXXI.

ARGUMENTUM.

Antiquarum Diaconissarum originem, Ordinationem, Ministeria, ac Abolitionem continet hæc Decisio. In ea declaratur quadruplex genus Mulierum Deo dedicatarum, & ex his olim unum erant Diaconissæ. Referuntur Ritus, quibus ordinabantur; & inquiritur, an earum Ordinatio esset Sacramentum? Recentur earundem Ministeria octo; & causæ, ob quas recesserunt ab Aula.

SUMMARIUM.

- 1. Mulierum Deo dedicatarum olim genere quatuor.
2. Virgines Sæculariales erant tempore Apostolorum.

- 3. S. Marthe Virginis vita Monastica.
4. Vidue in initio Ecclesie se Deo dedicabant cum voto castitatis.
5. Vela sex mulierum Deo dedicatarum. Et que?
6. Velum probationis datur Monialibus Novitiis.
7. Velum Professionis, & Velum Consecrationis Monialium Professionum.
8. Velum Praelationis olim dabatur Abbatissis perpetuè?
9. Velum Conversionis erat, quod dabatur Viduis.
10. Velum Ordinationis erat illud Diaconissarum.
11. Uxores illorum, qui sumebant Ordines sacros, Deo serviebant emissio continentie voto.
12. Episcopo, Presbytero, Diacono, Subdiacone quænam essent?
13. Græci sumentes Ordines Sacros non dimitunt Uxores.
14. Diaconissæ verè, & propriè quænam olim essent?
15. Diaconissarum origo tempore Apostolorum.
16. Phœbes, de qua in Epist. ad Rom. 16. 1. quænam esset?
17. Cenchrì qui esset locus?
18. Diaconissarum mentio apud SS. Patres antiquos.
19. S. Martina V. & M. Romana fuit Diaconissa.
20. Theofobia Uxor S. Gregorii Nisîeni Diaconissa.
21. Diaconissæ Constantinopoli nobiles.
22. Bibliotheca Monasterii S. Justine de Padua laudata.
23. Diaconissarum Ordinationis formula ex S. Clementis Papa.
24. Ritualium Græcorum alia formula.
25. Ritus Romanus in consecranda Diaconissa.
26. Stola, Velum, & Annulus dabatur Diaconissis in Ordinatione.
27. Diaconissæ an Ordinis Sacramentum recipere?
28. Benedicuntur; non ordinantur.
29. Manus impositionis genera duo. Et que?
30. Mulieres non sunt capaces Sacramenti Ordinis. Et num. 38.
31. Balsamonis Aulæris Græci verba de Ordine Diaconissarum.
32. Constitutiones Apostolicæ S. Clementis quas objectiones patiantur?
33. Ordinare Diaconissas significat, eas benedicere.
34. Arcudii sensus circa Ordinem Diaconissarum.
35. Diaconissarum officia, ac Ministeria octo.
36. Mulieres in Ecclesiis separata à Viris.
37. Catechumene docebantur à Diaconissis articulo fidei.
38. Baptismus dabatur antiquis per trinam immersionem totius corporis in Aqua.
39. Mulieres baptizandæ spoliabantur, & vestiebantur à Diaconissis.
40. Diaconissæ tempore persecutionum visitabant in domibus, & confortabant Mulieres Christianas.
41. Elemosine dispensabantur à Diaconissis.
42. Infirmæ ab eis visitabantur.
43. Extrema Unctio dum eis dabatur, afflebat.
44. Mortuas vestiebant, & ornabant.
45. Diaconissæ quando cessaverint in Ecclesia?
46. Diaconissæ cur extinctæ in Ecclesia?
47. Matrone doctæ Doctrinam Christianam puellas Venetiis, ac Patavii.
48. Mediolani extat species quædam Diaconissarum.

4. Quomodo, quando, & cur Diaconissæ cessaverint?

Quod ad Primum, Præmittere oportet, quod in primis Ecclesiæ sæculis quatuor erant genera mulierum Deo dedicatarum. In primo genere ponebantur Virgines, quæ statim post publicationem Evangelii votum Virginitatis emittebant, ac Deo consecrabant, quarum primæ fuerunt quatuor filie Philippi Diaconi, de quibus in Actibus Apostolorum cap. 21. num. 9. dicitur: Huic autem (Philippo Diacono Evangelium prædicanti in Cæsarea) erant quatuor Filie Virgines prophetantes; id est divinas laudes celebrantes, ut nunc faciunt Moniales, & notat ibi Cornelius à Lapide, ex eo, quod etiam in libris Regum vocantur Filii Prophetarum, qui Psalmis, & Divinis Laudibus vacabant; subdens, quod ævo S. Hieronymi extabant Cæsareæ domus, & cubacula Filiarum harum Virginum Philippi, quæ S. Paula itura Hierosolymam, cum venisset Cæsaream, pio invitis affectu, ut ipse testatur in ejus Epitaphio. Inter easdem primas Virgines Deo consecratas recensenda est S. Martha sorore Mariæ Magdalene, ac Lazari, quæ post Ascensionem Domini à Judæis in navim posita una cum sorore, fratre, & aliis Christi discipulis sine velo, ac remigio, vastissimoque mari ad certum naufragium data fuit: sed navis Deo gubernante, salvis omnibus Massiliam appulit, ac Martha, (ut ait Breviarium Romanum die 29. Julii) mirabilis vite sanctitate, & charitate, omnium Massiliensium animis in sui amorem, & admirationem adducit, in locum à viris remotum (nempe Monasterium) cum aliquot honestissimis feminis se recepit. Verum de hoc primo genere sic scribit Giballinus De Claustræ Regulari Disquisit. 1. cap. 11. num. 3. Virgines Deo solemnè Voto dicatæ duplicis generis olim fuerant. Aliæ enim domi suæ cum parentibus, & cognatis alebantur, & si quæ divites essent, alias soli locas, ejusdemque propositi assidebant, cuiusmodi erat Marcellina Ambrosii soror, Romæ à Liberio Pontifice Deo consecrata, ut ipse testatur lib. 3. de Virginit. Eustochium, Principia, Demetria, & aliæ, quarum S. Hieronymus sæpe meminit. Aliæ vero Virgines in Monasteriis, & Asceteriis simul degabant ex antiqua Apostolorum disciplina; nam Collegia Virginum salutem Ignatius Episc. 10. 12. & 13. & Clemens Romanus apud Epiphanium Hæres. 10. earundem meminit; quod etiam testatur Hieronymus lib. 1. ad Jovinian. & alii antiquiores passim indicant.

Secundum genus Mulierum Deo dedicatarum erant Viduæ, quæ defuncto marito castitatem Deo vovebant: & hæc pariter vel vivebant in Monasteriis cum Virginitibus, vel domi suæ cum parentibus, sub peculiari tamen Episcopi cura, prout dicitur Morinus de Sacram. Ordin. part. 3. Exercit. 10. cap. 1. n. 2. advertens hanc fuisse differentiam inter dedicationem, seu consecrationem Virginum, ac Viduarum; quod illis velum sacrum dabatur ab Episcopo, istis autem à Presbytero juxta Conciliorum Canonum, & Summorum Pontificum Epistolas, quas ibi allegat; quibus ego addo textum in cap. fin. 20. quest. 1. Porro hæc notandum venit, quod docet Jordanus Elucubrat. tom. 1. lib. 5. tit. 5. n. 6. & segg. sex scilicet reperti species à datur Monialibus Novitiis deferendum cum habitu Religioso per annum, antequam profiteantur, ut interim probent difficultates Religionis, & è contra Moniales observent eorum mores, & qualitates ad præscriptum S. Concilii Tridentini sess. 25. cap. 6. 15. de Regularib. & hoc velum vocatur etiam Velum album, & Velum Conversionis. Hosien. in Sum. de Tempor. Ordin. n. 4. Secundum est Velum Professionis, quod imponitur Monialibus profitentibus perpetuam castitatem, paupertatem, ac obedientiam,

Explicatis Diaconorum officiis, nec inutile, nec injucundum erit exponere hic in unum, quidquid ipsarum legitur apud antiquos Conciliorum Canones de Diaconissis. Igitur de his quatuor examinabimus, & docebimus:

- 1. Quænam essent Diaconissæ? & quando inceperint?
2. Quomodo ordinantur?
3. Quæ earum Officia, ac Ministeria?

7 dientiam, servatis requisitis, de quibus in eadem
scilicet 25. cap. 15. de Regul. Tertium est Velum Con-
 sacrationis, quod datur solemniter ab Episcopo iis-
 dem Monialibus professis, quando pervenerint ad
 annum ætatis suæ vigesimumquintum, & non sint
 in Religione, seu ex Ordine Mendicantium. *Jor-*
danus ubi sup. num. 20. & ibi Decretum S. Congr.
Regul. diei 30. Septembris 1616. Quartum est Vel-
 um Prelationis, quod olim dari solebat Abbatissis
 8 in signum earum Prelaturæ. *cap. Sanctimonialis, 20.*
27. 1. cap. Quamvis, 68. dist. & ex Pontificali Ro-
mano sub tit. de Benedic. Abbatisse, concurrentibus
 tamen requisitis, de quibus per Jordanum *d. lib. 5.*
tit. 6. à n. 7. & segg. inter quæ, quod fit Abbatif-
 sa perpetua, prout est illa nobilissimi Monasterii
 Venetiarum, vulgò vocati *delle Vergini*, secus au-
 tem fit si temporalis, prout nunc est in usu in tota
 Italia; qua de causa non datur amplius Abbatissis
 hoc Velum Prelationis. Quintum est Velum Con-
 versationis, quod elargitur Mulieribus Viduis, quæ
 9 defertentes pompas mundi, toto corde se Deo con-
 vertunt, votum continentie facientes. *cap. Vidua,*
27. qu. 1. de quibus mox diximus, & exempla ha-
 bentur innumera in Breviario Romano de Sanctis
 Viduis, quarum festum Ecclesia celebrat, & de S.
 10 Paula Romana discipula S. Hieronymi. Sextum
 Velum est Ordinationis, quod erat proprium Dia-
 conissarum, de quo infra dicturi sumus.
 Tertium genus Mulierum, quæ olim Deo dedi-
 cabantur erant illæ, quarum mariti de earum con-
 sensu assumebantur ad Ordines Sacros Subdiaconatus,
 11 Diaconatus, Presbyteratus, ac etiam Episcopa-
 tus; hæc etenim volebant continentiam, ut di-
 ctum est supra Decif. XXVII. num. 55. & ad imi-
 tationem Viduarum serviebant Deo. Solebant au-
 tem vocari eo nomine, quod Ordini Sacro perea-
 rum maritos assumpto conveniret, nempe Subdia-
 conisse, Diaconisse, Presbyteræ, ac Episcopæ. *Mor-*
inus d. part. 3. Exercit. X. cap. 1. n. 5. & ibi
 12 *Concilium Turonen. 2. cap. 14. ita dicens: Episcopum*
Episcopam non habentem nulla sequitur tur-
ba mulierum, & can. 20. subdens: Si inventus fue-
rit Presbyter cum sua Presbyterâ, aut Diaconus cum
sua Diaconissâ, aut Subdiaconus cum sua Subdiacon-
issâ, annum integrum excommunicatus habeatur. Et
 attentio voto continentie, quod prædictæ mulieres
 emiserant, nubere alteri non poterant, neque post
 mortem maritorum Ordinatorum in Sacris; idè
 Gregorius Papa II. in Concilio Romano *cap. 1.*
 Anno 721. ita decrevit: *Si quis Presbyteram duxe-*
 rit in conjugium, Anathema sit. Hæc quidem fie-
 bant, & observabantur in Ecclesia Latina, non au-
 tem in Ecclesia Græca; in qua Uxorati Viri promoti
 13 ad Ordines Sacros Subdiaconatus, Diaconatus, &
 Presbyteratus, Uxores non dimittunt, sed eis utun-
 tur, sic Romano Pontifice tolerante, *cap. ult. dist.*
 31. & notatum est supra Decif. XXVII. n. 17.
 Quartum verò genus antedictarum Deo consecra-
 tarum Mulierum erant Diaconissæ, (non quidem
 Uxores Diaconorum, de quibus mox locuti sumus,
 14 & quarum talis erat ex ordine Maritorum denomi-
 natio) sed erant Mulieres sive Virgines, sive Vi-
 duæ virtutibus ornatae, ac pietate conspicuæ ex omni
 conditione, (non tamen ex Monialibus Professis,) his
 etenim egressus è Monasteriis rarissime concede-
 batur; Diaconissæ verò, ut explicabimus, ut pluri-
 mum ex officio Civitatem circuire tenebantur ad
 pia opera sibi competentia explenda; & ad hunc
 effectum eligebantur, & Deo votum castitatis fac-
 cientes, in anno saltem quadragesimo constitute ad
 hunc gradum Diaconissarum initiabantur.
 Harum autem Diaconissarum origo adeo est anti-
 qua, ut eam Canonissæ, ac Theologi coævam faci-
 aiant Apostolis, quorum unus Paulus in illis verbis
 15 1. *Timoth. 5. 9. Vidua eligatur non minor sexaginta*

annorum, quæ fuerit unius viri uxor, censetur loqui
 de muliere eligenda ad hunc gradum Ecclesiasticum
 Diaconissarum, eo quia in ea requirit non solum
 ætatem annorum 60. & bonorum operum testimo-
 nium, sed etiam quod fuerit Viri unius uxor, non
 bigama, prout requiritur in Viris ad gradus Ordi-
 nis Ecclesiæ promovendis, qui si conjugati fuerint,
 unus Uxoritis tantum mariti fuerint, & à bigamie
 irregularitate tunc penitus immunes, ut reflectit, &
 notat subtiliter *Morinus dist. part. 3. cap. 2. n. 1.*
 Hinc Interpretes Scripturæ Sacræ observant, San-
 ctam illam mulierem Phæbeam, de qua loquitur idem
 Apostolus Paulus ad Rom. 16. 1. in illis verbis:
 16 *Commendo autem vobis Phæbem sororem nostram, quæ*
est in ministerio Ecclesiæ, quæ est in Cenchris, ut eam
suscipiat in Domino dignè Sanctis: & assistat ei in
quocunque negotio vestri indigerit: etenim ipsa quæ
quæ assistit multis, & mibi ipsi: observant, inquam,
 ipsam fuisse Diaconissam, ut ex auctoritate S. Joan-
 nis Chrysostomi, ac Origenis scribit Cornelius à
 Lapide in *d. cap. 16. Vers. 1. ad Roman. fubdens,*
 quod Cenchri erat portus, & pagus Corinthi, unde
 discedebat Phæbe Romam versus, portans illam
 17 Apostoli Epistolam ad fideles Romanos, quibus S.
 Paulus commendat eadem latricem, quæ erat in mi-
 nisterio Ecclesiæ, idem Diaconissa, mulier omnium
 christianarum virtutum genere conspicua.
 Nec desunt alia plura testimonia antiquitatis de
 Diaconissis, de eis enim non semel mentionem fecit
 S. Clemens Papa, & Martyr, qui fuit discipulus
 Principis Apostolorum in libris Apostolicarum
 Constitutionum per eum conscriptis; videlicet
 18 in *lib. 3. cap. 15. ubi agens de ministris, & co-*
adjutoribus ab Episcopo eligendis, ait: Eliger quoque
quæ Diaconissam fidelem, & sanctam ad ministrandum
mulieribus. Similiter lib. 6. cap. 17. in fine dicit:
Diaconissa verò eligatur Virgo pudica: Sin autem non
fuerit Virgo, sit saltem vidua, quæ unius viri, &
fidelis, atque honorata sit. De iisdem plenius loquitur
 etiam *lib. 8. cap. 19. & 20. tradens formam*
 benedicendi eisdem Diaconissas, quam interius trans-
 scribimus. S. Ignatius Martyr discipulus & ipse SS.
 Apostolorum eisdem Diaconissas nominat in Episto-
 la ad Antiochenos, ita ad eos scribens; *Saluto*
sanctarum portarum custodes Diaconissas: Saluto Chris-
to acceptas Virgines. Et in Epistola ad Philippen-
ses: Saluto Collegium Virginum, & Ordinem Vidua-
 rum. In quodam antiquo manuscripto LeGionario
 (scribit *Magrius in Hierolexic. Verb. Diaconissa*)
 in Archivio S. Petri Vaticani conservato, legitur,
 S. Martinam Romanam Virginem, ac Martyrem
 19 fuisse Diaconissam, ut etiam testatur *Torrigitus de*
Cryptis Vaticanis, impressi. 2. pag. 557. Hæc autem
Virgo consummavit martyrium Anno 228. ut in An-
nalibus Emin. Card. Baronii ad d. Annum. Concilium
 generale Nicænum celebratum sub S. Syl-
 vestro Papa, & Constantino Magno Imperatore
 Anno 320. nominat eandem Diaconissam tum in *can.*
 19. loquendo de illis, quæ ab hæresi Paulianista-
 rum revertebantur ad Ecclesiam, tum in *can. 74.*
 decernendo circa earum ætatem, & ministeria, his
 verbis: *Et huiusmodi Diaconissæ paratæ sint, ut se-*
 minas in Baptismo suscipiant. Theobebiam S. Gre-
 gorii Nysseni conjugem, postquam ipse ad Ordine-
 20 sacrum assumptus fuit Anno 380. Diaconissam
 factam esse scribit pariter *Magrius eod. Verb. Dia-*
conissa. Tempore S. Joannis Chrysostomi, qui flore-
bat Anno 390. inter cæteras Diaconissas Constanti-
 nopolitanas nominatur Olympias, Pentadia, ac
 Salvina nobilissimæ, ac sanctissimæ Mulieres, de
 21 primariis totius Imperii prosapiis ortæ, & maritis
 dignitate conspicuis viduatae, ut refert *Cabalutius in*
Notitia Concilior. Sæcul. II. Dissert. 2. num. 5.
 qui allegat S. Hieronymum eodem ævo viventem,
 & de Diaconissis in Epistola ad *Nepotian. disse-*
 rentem,

rentem, ac plura alia Concilia sequentium sæculo-
 rum colligit, in quibus habentur decreta, & Cano-
 nes de Diaconissis; adeo ut evidenter constet, eas
 ab initio Ecclesiæ constitutas fuisse, & earum gra-
 dum in primis, ac subsequenter sæculis observa-
 tum; & hoc idem confirmat ex his, quæ scripta
 leguntur in sæculis Benedictinis existentibus in *Amal-*
thea Cassinensi Patavina, videlicet in amplissima Bi-
 22 *bliotheca Nobilissimi Monasterii S. Justinae, quam*
 more Regio extitit Reverendissimus Joannes Bar-
 pus Abbas Anno 1700. & Anno 1704. excellentium
 23 librorum numero ditavit Reverendissimus Aloysius
 Sylvaticus ex Comitibus Sylvaticis Nobilibus Pa-
 tavinis Abbas Successor in eodem Monasterio S.
 Justinae, siquidem in iisdem Benedictinis Sæculis,
Tom. 4. ad Sæculum III. part. 2. Anno DCCC. in vi-
 ta S. Segolenzæ Abbatissæ pag. 543. legitur, quod
 Episcopus *cum manu superposita consecravit Dia-*
 conam, & in additione *ibi*, quod S. Medardus Rade-
 gundem Diaconam ordinavit, ita scribente *Fortuna-*
 to. Et hæc de origine, ac existentia Diaconissa-
 rum in sæculis Ecclesiæ prioribus.
 Quod ad Secundum; in quo quæritur, *Quomodo*
Diaconissæ ordinarentur optimè satisfacere huic Quæ-
 sito censet transferendo formulas, quæ leguntur tum
 in Apostolicis Constitutionibus S. Clementis Papæ,
 tum in Ritualibus Græcis, tum etiam in Ordine
 Romano, de quo testatur *Morinus infra citandus.*
 Itaque in Apostolicarum Constitutionum *Clementis*
 Romani *lib. 8. cap. 19. ita legitur: de Diaconissa*
 24 *Constitutio Bartholomei.*
 De Diaconissis verò Ego Bartholomeus constituo, ut
 manus ei Episcopus impones presentibus Presbyteris,
 & Diaconis, ac Diaconissis, & dicit:
 Inprolatio in Ordinatione Diaconissæ *cap. 20.*
 Deus æterne Patris Domini nostri Jesu Christi,
 qui viri, & mulieris Auctor es, qui Mariam, De-
 boram, Annam, & Oldam Spiritu Sancto imple-
 visti; qui non duxisti indignum, ut Filius tuus U-
 nigenitus ex muliere naceretur; qui in Taberna-
 culo Testimonii, & in Templo custodes feminas
 ipse hæc Ancillam electam ad Ministerium, &
 da ei Spiritum Sanctum; illamque emunda ab omni
 iniquatione carnis, & spiritus, ut opus sibi im-
 positum dignè perficiat, ad gloriam, & laudem Chri-
 sti tui, cum quo Tibi gloria, & adoratio, & Sancto
 Spiritui, in sæcula. Amen. Hæc in *d. lib. 8.*
 25 *Constit. Apostol. cap. 19. & 20.*
 In Ritualibus verò Græcis, uno ante nongentos
 annos conscripto, & relato à *Morino de Sac. Or-*
din. part. 2. pag. 56. altero ante octingentos annos
 pag. 65. & tertio ante sexcentos annos, ut sibi vi-
 dum fuisse ait idem *Morinus, pag. 80. sequens for-*
 mula habetur, quæ concordat cum iisdem tribus
 Ritualibus: Videlicet:
 Oratio in Ordinatione Diaconissæ.
 Postquam facta est Sancta Oblatio, & aperte sunt
 porta, antequam dicat *Diaconis: & aperte sunt*
 26 *portæ: Ordinanda ad Episcopatum dicitur, & alta vo-*
ce pronunciat istud: Divina Gratia: Ordinanda ca-
piti inclinanti manum imponit, sanctisque tribus Cru-
cis signis, sic precatur.
 Deus Sancte, & Omnipotens, qui per Nativita-
 tem Filii tui Unigeniti, & Dei nostri ex Virgine
 secundum carnem sanctificasti sexum Muliebrem,
 & largitus es non solum Viris, sed etiam Mulie-
 ribus gratiam, & adventum Spiritus Sancti; Ipse
 tamque advoca ad opus Ministerii tui; & immitte
 in eam divitem, & abundantem donationem Sancti
 tui Spiritus: Conserva illam in orthodoxa Fide,
 in conversatione irreprehensibili, Ministerium suum
 iuxta id quod Tibi placuit esse semper exequen-
 tem: quia Te decet omnis Gloria, & Honor.

27 *Dicto, Amen, Diaconorum unus hanc facit Ora-*
tionem:
 In pace Dominum deprecemur. Pro superna pace,
 Pro pace universi mundi. Pro Archiepiscopo
 Nostro N. Sacerdotio ejus, auxilio, perseverantia,
 pace, & salute, & operibus manuum ejus. Pro hac
 ista, quæ nunc promovetur Diaconissa, & ejus sa-
 lute, ut clemens, & amans hominum Deus noster
 puram, & inculpata illi largiatur Diaconiam,
 Dominum deprecemur pro piissimo, & à Deo cus-
 todito Imperatore Nostro.
 Dum hæc à Diacono fit Oratio, Archiepiscopus si-
 militer habens manum super caput Ordinande, ita
 precatur:
 Hæc Domine, qui non repellis Mulieres consecra-
 crantes seipsas, & volentes, ut decet, ministrare
 sanctis domibus tuis, sed eas in Ordine Ministeriorum
 recipis, largite gratiam Sancti Tui Spiritus huic An-
 cillæ tuæ, quæ vult seipsam Tibi consecrare, Mi-
 nisterique Diaconici gratiam adimplere; ut largitus
 es Phæbæ Ministerii tui gratiam, quam vocasti ad
 opus hujus administrationis. Da illi Deus sine cul-
 pa perseverare in sanctis Templis tuis, cautè curare
 propriam conversationem, moderationem præsertim,
 & temperantiam. Effice præterea Ancillam tuam
 perfectam, ut ipsa Tribunali Christi tui adfuitens di-
 visionem optimæ conversationis fructum reportet, mis-
 ericordia, & humanitate Unigeniti Filii tui.
 28 *Dicto, Amen, circumponit collo ipsius Orarium,*
sive Stolum Diaconicam subius Maphorium ipsius, ge-
stans antèrius duas Stoles extrimitates. Tunc qui stat
in ambone dicit: Omnium Sanctorum memoriam
agentes, & reliqua. Postquam autem particeps facta
est sancti Corporis, & pretiosi Sanguinis, tradit ei
Archiepiscopus Sanctum Calicem, quem accipiens in
Sancta Mensa deponit. Huculque Euchologium Græ-
 cum antiquius apud eundem *Morinum part. 2. pag. 56.*
 & 57. cui consimilia sunt alia duo juniora *cap. 65.*
 & pag. 80. Quid sit Maphorium, mox nominatum,
 docet *Morinus part. 2. Exercit. 10. cap. 1. nu. 7.*
 dicens, fuisse Velum oblongum, quod pendebat à
 capite per humeros Diaconissarum.
 Ordo autem Romanus in Bibliotheca Patrum edi-
 tus, ut ait idem *Morinus d. part. 3. Exer. 10. cap.*
 2. n. 11. Ritum exhibet, & Missam peculiarem Or-
 dinationis Diaconissæ; quæ ordinatur ad Altare in-
 29 ter Missarum solemnias, post Epistolam, & Gra-
 duale. Quæ sint Orationes in hac ordinatione,
 Morinus non refert, sed tantum subdit: *Consecratione*
peracta, idest post Communionem, Tunc ponat Epi-
scopus Orarium in collo ejus dicens: Stola jucundita-
tis induat te Dominus. Ipsa autem imponat Velamen
capiti suo, (idest supradictum Maphorium) palam
 30 *omnibus, de Altari acceptum. Deinde datur illi An-*
ulus, postea Torques in capite. Tandem Evangelium
legitur, & Missa completur, & paulò post subdit
Morinus, notatum esse in eodem ordine Romano: Quan-
do autem ad Ecclesiam Diaconissa procedit, portat Ora-
rium super collum suum; sic verò ut summus Orarii
ex utraque parte sub Tunica sit. His igitur cæremo-
 niis, ac formulis Diaconissæ ordinabantur, de quibus
 duo alia notata dignè observat *Cabalutius in dicti.*
 Notitia *Concil. Sæcul. 2. Dissert. 2. num. 5. scilicet*
 quod iisdem Diaconissis Vestis Religiosa tradeba-
 tur, Laicali per ipsas deposita; & quod stipendii
 Ecclesiarum sustentabantur, ut legitur in *Concil. Car-*
 31 *thagin. IV. can. 103. & can. 104. & disserit S. Jo-*
Chrysostomus lib. 3. de Sacerdotio.
 Sed dicit aliquis: Diaconissæ ordinabantur per
 manuum impositionem, per infusionem gratiæ, in-
 vocationem Spiritus Sancti, traditionem Stolæ, ac
 iisdem Orationibus, & solemnitatibus, quibus Græ-
 ci ordinabant Diaconos. Ergo Diaconissæ recipi-
 ebant Sacramentum Ordinis, & character Diaconatus
 in earum anima imprimebatur. Respondet *Emig.*
 Card.

Catd. de Lauræa de Sacr. Ord. disp. 9. num. 12. primò his verbis: *Fator, quòd stando in verbis illius Canonis (Apostolic. Constit. lib. 8. cap. 19. & 20.) Et presentando à praxi Ecclesie, que traditione in his utitur, argumentum urget, quia canon eodem modo loquitur, sicut de ordinatione Diaconi; Et diffimiliter loquitur in can. 24. de Virginibus, Et in can. 25. de alius Viduis, quas non fieri ordinatione dicunt.* Secundo itaque respondet Eminentia sua, negando illam consequentiam, & dicendo, quòd Diaconissæ non ordinantur sacramentaliter, sed tantummodò benedicebantur; siquidem Mulieres sunt incapaces de Jure Divino Ordinis Sacramenti. cap. Nova quedam. p. Pont. & Remiff. S. Thomas 3. p. qu. 39. in addit. art. 1. quem univèrsi DD. Catholici sequuntur, quos citat Barbosa de Jure Eccles. Univ. lib. 1. cap. 36. n. 6. & dicemus infra, ubi de subjecto Ordinis tractabimus. Nec obstat, quòd super eis fieret ab Episcopo Manuum impositio; nam variæ sunt species impositionis manuum; ut ostendit idem Emin. Cardinalis de Lauræa in suo Epitome Canonum Verb. Manus impositio; sed omnes reducuntur ad duo genera, quatenus vel Manus impositio est Consecratoria, vel De precatoria. Primi generis dicitur impositio Manuum, quæ fit in conferendis Sacramentis Confirmationis, & Ordinis, quia in tali Manus impositione imprimatur Character; secundi generis dicuntur aliæ omnes impositiones Manuum, quæ sunt super Catechumenis, Emergentibus, publicis Pœnitentibus, Infirmis, Sanctimonialibus Viduis, ac Diaconissis; sunt enim hæc omnes deprecativæ; idest simplices Orationes, quæ faciunt Minister Ecclesie ad implorandam Divinam opem, super prædictas personas, eas simpliciter benedicendo. Ita Cabafutius ad d. Secul. 2. Differt. 2. num. 7. Basilius Pontius de Impedim. Matrim. cap. 10. Vers. Sed cum in Diaconissa. Laorius Var. Lucubr. tom. 1. tit. 4. cap. 34. n. 33. & deducit ex Glossa in cap. Diaconissam, 27. q. 1. ita dicente: *Respondet, quòd mulieres non recipiunt characterem, impediens sexus, Et constitutione Ecclesie; unde nec officium Ordinum exercere possunt 23. dist. cap. Sacratas: nec Diaconissa ordinatur, sed fundebatur super eam benedictio.*

Nec urget, quòd S. Clemens Papa in cit. lib. 8. Apostolicar. Constit. cap. 20. expressè dicat: *Implo ratio in Ordinatione Diaconissæ; non autem in Benedictione Diaconissæ.* Item quòd Concilium Chalcedonense can. 15. relatum in cap. Diaconissam, 27. q. 1. hæc verba habet: *Diaconissam non debere ante 40. annos ordinari. Nec non quòd Euchologia, seu Ritualia Græca & ipsa utantur verbo Ordinationis, & dicant: Oratio in Ordinatione Diaconissæ; ideoque Blasphasius, & Balsamon magnæ auctoritatis Scriptores Græci sensisse videntur, quòd ipse verè Ordinem Diaconatus reciperent; ait enim Balsamon 31. lib. 5. Jur. Orient. Respons. 35. (quem refert Morinus d. part. 3. Exercit. 10. cap. 1. n. 7.) Olim aliquando Ordines Diaconissarum canonibus cogniti fuerunt; habebantque Et ipse gradum, seu dignitatem in Sanctorio. Siquidem respondetur,*

Primò, quòd Constitutiones Apostolicæ, quæ sub nomine S. Clementis habentur, tamquam ab eo scriptæ, non sunt tales, quales ipse Pontifex eas audivit ab Apostolis, & proprio calamo conscripsit; plura enim additamenta ab Orientalibus fuerunt iisdem facta, ut observat Morinus ipse in Prefat. ad eisdem in part. 2. de Sacr. Ordinis. num. 5. pag. 18. ita dicens: *Itaque his, aliisque conjecturis fretus, Constitutiones illas, quæ vulgò Clementis nomine feruntur, censet disciplinam esse Ecclesiasticam, qua Orientalis Ecclesia ante Constantinum Primum sub ethnicis Imperatoribus regebatur. Primus eas in ordinem ex ore, Et mandatis Apostolorum exceptas redogit, Et edidit Clemens. Deinde successu temporis à Synodis Orientis auctè primi Auctoris nomen constantè*

retinuerunt. Hoc non inficiabitur opinor, qui discipline Orientalis peritus Constitutiones illas legerit. Hæc Morinus, & ex his non à verisimili alienum est asserere; ordinationis Diaconissarum verba, & formam non venire ab Apostolis, neque ab eorum discipulo Clemente, sed esse adinventam in secundo, vel tertio Ecclesie sæculo à Synodis, vel Prælati Ecclesie Orientalis juxta eorum devotionem, & proprium sensum, non autem totius Ecclesie Universalis. Respondetur secundo, quòd verbum Ordinare respectu ad Diaconissas, de quo in iisdem Apostolicis Constitutionibus, in Chalcedonensi Concilio, & forsàn in aliis, fuit semper interpretatum Benedicere; itaut Ordinatio ipsarum fuerit simplex Benedictio; ut declarat verbum Araucanicum celebratum Anno 441. in can. 26. in quo ita definit: *Diaconissæ omnimodò non ordinande. Siquæ jam sunt, benedictioni, quæ populo impenditur, capita submittant.* (Araucanicum est Urbs Episcopalis in Gallia Narbonensi, vulgò Orange, eorum distans ab Avenione.) Et Benedictionem expressè nominavit Concilium Aurelianense II. habitum in Aurelia Urbe Gallie Celticæ, vulgò Orleans Anno 533. in ejus enim can. 17. sic legitur enunciatum: *Femine, quæ benedictionem Diaconatus habent contra interdicta Canonum acceperunt, si ad conjugium probantur iterum devolute, à communione pellantur.* Ergo earum Ordinatio censetur simplex benedictio, ac Benedictio tantum erat consimilis benedictioni Sanctimonialium, ac Viduarum velatarum; ut optime advertit inter Canonistas Barbosa d. lib. 1. Juris Univ. cap. 36. num. 5. inter Scholasticos Eminent. Cardinalis de Lauræa d. disp. 9. de Sacram. Ord. num. 11. & inter antiquitatis peritiores Morinus d. Verb. Diaconissa, & Cabafutius d. Secul. 2. Differt. 2. num. 7. Hanc eandem interpretationem esse dandum Euchologiis, seu Ritualibus Græcis nemo est, qui non videat; nihil relevante sensu Balsamonis, aut Blasphasii, alteriusve Orientalis Ecclesie scriptoris, adversus quem ita Arcudius celeberrimus apud Græcos lib. 6. cap. 10. relatus à Morino d. part. 3. Exercit. 10. cap. 1. in fin. respondet: *Quod refert Blasphasius ex quibusdam antiquis, seu potius Apocryphis Euchologiis de Sola Diacone, Et quòd amplius de forma illa enuncianda, Divina Gratia, quæ infirma sanat &c. errorem esse judico, imò hæreticum, per consequens improbandum, Et omninò rejiciendum.* Igitur apud Latinos nullus ponderesse debet assertio Græcorum, quòd Ordinatio Diaconissarum sit Sacramentum; cum hæc assertio non esse erroneam, imò hæreticam, atque improbandam assererent Arcudius eximius Auctor Græcus.

Quò ad Tertium, Odo erant præcipua officia, ac ministeria Diaconissarum in primis sæculis Ecclesie; videlicet: Primum vacare januis Ecclesiarum, per quas introibant Mulieres, ne per eas Viri auderent intrare; erat enim sic præordinatum à Sanctis Episcopis, ad hoc ut in Templo Dei summa cum modestia Viri ingrederentur, & starent separati à mulieribus; quas propterea Diaconissæ comitabantur ad earum proprium locum, in quo Divina erant audiræ, sive essent baptizate, sive Catechumenæ. Hinc S. Ignatius Martyr, ut dictum est supra num. 18. eas salutat, & vocat Custodes Sacrorum Vestibulorum. Et S. Clemens Papa in lib. 8. Apost. Constit. cap. 28. scribit: *Diaconissa non benedicat, neque faciat aliquod eorum, quæ Presbyteri, aut Diaconi faciunt, nisi quòd Januas custodit.* Unde subdit Magrius in d. Verb. Diaconissa: *quòd ejus incumbentia erat ad Ecclesie januam observare, per quam femine ingrediebantur, Et ad locum per hoc sexu separatam, eas deducebat: Adhuc inter Orientales, Græcique Christianos, Et in ruralibus Melite Ecclesie locus pro utroque sexu separatim observatur; qui tamen laudabilis usus in hoc insula Parochiarum incuria sentina*

deper-

deperditur. Verùs dixisset hoc Auctor Antistitum incuria; quia ubi Episcopi solliciti sunt, ut in suis Diocesis servetur hæc locorum distinctio in Templis pro Viris, ac pro Mulieribus; stat in viridi observantia, ut expertus sum triginta annis, & ultra, in quibus amplissimam hæc Diocesim Patavinam visitando perlustravi cum Eminentissimo, ac Reverendissimo S. M. Gregorio Cardinali Barbado Antistite, cujus mandato in omnibus Ecclesiis ruralibus per portam majorem Templi intrant tantum Mulieres, per laterales vero januas Viri; hi sunt in se medietate Templi viciniore Choro; illæ stant in alia remotiori medietate; ac telis stragulis obdudis ad altitudinem staturæ unius hominis permanent à Viris invisæ. Ubi autem Episcopi de hac sancta antiquissima separatione non curant, omnia in pejus ruunt; & deficit debita Deo reverentia in ejus domo.

Secundum Diaconissarum, ministerium erat docere Catechumenas Symbolum Fidei, orationem Dominicalem, & alios articulos Doctrinæ Christianæ, ut aptæ serent ad recipiendum baptismum; & scientes ea, quæ responsum erant Sacerdoti eas interroganti, & baptizanti. Hoc desumitur ex Verbis Concilii Carthaginensis IV. cap. 12. ita loquentis: *Virgines, vel Sanctimoniales, quæ ad ministerium baptizandarum Mulierum eliguntur, tam instructæ sint ad officium, ut possint apte, Et sano sermone docere imperitias, Et rusticas mulieres, tempore quo baptizandæ sunt, qualiter baptizatori interrogatæ respondeant, Et qualiter accepto baptismate vivant.* Quibus verbis relatus Morinus part. 3. Exercit. 10. cap. 3. num. 3. ait: *Puto ex antecedentibus constare, Viduas illas, vel Sanctimoniales electas ad hoc ministerium fuisse Diaconissas, quæ ex Viduis, Et Sanctimonialibus eligi solebant.* Hoc idem testantur Magrius, & Cabafutius locus scripturæ, & Barbosa d. lib. 1. cap. 36. num. 7.

Tertium, & quidem præcipuum ministerium, ac officium Diaconissarum erat, assistere mulieribus catechumenis tempore, quo baptizabantur in ætate adulta. Quare sciendum, quòd in prioribus Ecclesie sæculis mox erat baptizate gentes non per effusionem aquæ supra caput, ut nunc est in usu; sed per immersionem trinum totius corporis in aqua; ad quem effectum ipsa Aqua servabatur in fonte, in quem descendebat, qui erat baptizandus, & à Sacerdote formam Baptismi proferente ter totus demergebatur, & elevabatur ab aqua. Ita legitur in Apost. can. 30. *Si quis Episcopus, aut Presbyter non trinum meronem unius mlystri celebret, sed semel mergat in Baptismo, quòd dari videtur in Domini morte, deponatur.* Et manifestè S. Augustinus, ut habetur in cap. Postquam, 77. de Consecr. dist. 4. aiebat ad baptizandos: *Postquam Vos credere promissistis, tertio capita vestra in Sacro Fonte demersione celebratur.* Ritus enim tertio mersi essis, qui acceptissis Baptismum in nomine Sanctæ Trinitatis. Re ad tertio mersi essis, qui acceptissis Baptismum in nomine JESU CHRISTI, qui die tertio resurrexit à mortuis: illa enim tertio repetita demersio ipsum Dominice exprimit sepultura; per quam Christo conspectus essis in Baptismo, Et cum Christo resurrexistis in fide, ut à peccatis abluati in Sanctitate virtutum Christum imitando vivatis. De eadem forma baptizandi per immersionem loquuntur S. Hieronymus, & S. Gregorius Magnus in cap. De urina mersione, 80. Et in cap. Eodem modo 81. de Consecr. ead. dist. 4. Igitur in hujus collatione Baptismi opus erat, ut baptizandi Viri expoliarentur; prout etiam Mulieres, retenta simpliciter subucula, quam statim egressæ de aqua, opus habebant exuere, corpus abstergere, & vestimenta indere; ad quæ omnia peragenda adstant Diaconissæ, Presbyteris, vel Diaconis baptizantibus semotis, ut pudori parceretur, prout testatur S. Epiphanius ad Hæres. 79. his verbis: *Quamquam Diaconissarum in Ecclesia Ordo sit, non tamen ad Sacerdotii functionem, aut ullam ejusmodi administrationem instruitur est; sed ut mulieribus sexus honestati consulatur, ut Baptismi tempore adit, Et eam nudandum est corpus mulierum interveniat, ne Virorum, qui sacris operantur, aspectui sit exposita, sed à sola Diaconissa videatur.* Et de hoc ministerio eruditè scribitur tum idem Morinus d. cap. 3. num. 3. tum Cabafutius d. Differt. 2. num. 2. ac Magrius d. Verbo Diaconissa.

Quantum erat officium earumdem Diaconissarum, tempore perfectionum, accedere ad domus Christianorum, & in eis mulieres commorantes confortare in fide, atque iustia, & mandata Episcoporum significare, vigiliis, jejuniis de præcepto, aliaque pia monita insinuarè, quæ à Presbyteris, aut Diaconis non ita commodè iidem mulieribus deferri poterant, cum hi magis essent expositi paganorum oculis, & tyrannorum observationi; & hoc innunt Constit. Apostolicæ d. lib. 3. cap. 15. in illis verbis: *Elige quoque (Episcopo) Diaconissam sanctam, Et Sanctam ad ministrandum mulieribus. Evincere enim solet aliquando in quibusdam domibus, ut non possit propter infideles mittere Diaconum ad mulieres, mittere vero possit Diaconissam propter cogitationes improborum.*

Quantum earumdem officium erat deferre elemosynas per domos mulieribus egenis; eorumque curam agere, ac necessitatibus temporalibus occurrere ex pecunia, quam ad hunc effectum Episcopi iidem Diaconissis ministrabant, ut notant supradicti Auctores Morinus, Cabafutius, ac Magrius, qui in d. Verbo Diaconissa col. 2. hæc subiungit: *In Arcisprorie Castro Tusculanæ Diocesis vidi aliquas similes, quas ibi Sanctæse dicunt. Hæc in Quadragesima per domos comestibilia pro Concionatore, Et in Autumno pro Parocho, ejusque Vicario oblationes fructuum colligunt.*

Sextum erat officium visitare mulieres infirmas, ac iidem summa cum charitate ministrare, & inservire, ut præceperunt Constitutiones Apostolicæ lib. 3. cap. 19. In quo cum hoc officium Diaconis commendassent erga infirmos, ulterius dixerunt: *Ac mulier quidem (idest Diaconissa) mulieres curet; quod etiam notavit, teste Narbona ad Annum 40. q. 3. n. 2. in fin. Gujaciis de Prescription. cap. 31. in fin.*

Septimum refert Magrius ubi supra his verbis: *Item feminas ad recipiendam Extremam Unionem exuebant, seu detegebant corporis partes ungenas, easdemque unitas extergebant.*

Octavum tandem suggerit idem Auctor ibidem dicendo: *Item mortuas vestire, Et ornare solebant.* Et hæc omnia erant ministeria Diaconissarum, ac officia concernentia charitatis opera erga alias mulieres in spiritualibus, & temporalibus, illas adjuvando in instructione circa articulos fidei, & receptionem Sacramentorum; & in exhibitione elemosynarum; ut ex testimonio SS. Patrum referunt supradicti Auctores, quibus addendus est P. Menochius in Storeis part. 3. Centur. 6. cap. 11. ubi de Diaconissis differens, relatis supradictis earum officiis concludit: *Finalmente erano le Diaconesse come Madri, e Maestre dell'altre Donne; perchè le instruvano, quando si dovevano battezzare, avevano cura delle inferme, e pare d'averlo anco pensiero di distribuire le vivande alle Tavole conuni, che si usavano nella primitiva Chiesa.*

Quò ad Ultimam, Diaconissarum gradum cessasse in Ecclesia Sæculo Decimo ex multis conjecturis opinatur Morinus d. part. 3. Exercit. 10. cap. 3. num. 5. sed præcipue ex illa, quòd Petrus Lombardus Episcopus Parisiensis, cognominatus Magister Sententiarum, qui floruit Anno 1145. & ex auctoritate verbum fecit de Sacramento Ordinis, nullum verbum fecit de Dia-

tur, prout testatur S. Epiphanius ad Hæres. 79. his verbis: *Quamquam Diaconissarum in Ecclesia Ordo sit, non tamen ad Sacerdotii functionem, aut ullam ejusmodi administrationem instruitur est; sed ut mulieribus sexus honestati consulatur, ut Baptismi tempore adit, Et eam nudandum est corpus mulierum interveniat, ne Virorum, qui sacris operantur, aspectui sit exposita, sed à sola Diaconissa videatur.* Et de hoc ministerio eruditè scribitur tum idem Morinus d. cap. 3. num. 3. tum Cabafutius d. Differt. 2. num. 2. ac Magrius d. Verbo Diaconissa.

Quantum erat officium earumdem Diaconissarum, tempore perfectionum, accedere ad domus Christianorum, & in eis mulieres commorantes confortare in fide, atque iustia, & mandata Episcoporum significare, vigiliis, jejuniis de præcepto, aliaque pia monita insinuarè, quæ à Presbyteris, aut Diaconis non ita commodè iidem mulieribus deferri poterant, cum hi magis essent expositi paganorum oculis, & tyrannorum observationi; & hoc innunt Constit. Apostolicæ d. lib. 3. cap. 15. in illis verbis: *Elige quoque (Episcopo) Diaconissam sanctam, Et Sanctam ad ministrandum mulieribus. Evincere enim solet aliquando in quibusdam domibus, ut non possit propter infideles mittere Diaconum ad mulieres, mittere vero possit Diaconissam propter cogitationes improborum.*

Quantum earumdem officium erat deferre elemosynas per domos mulieribus egenis; eorumque curam agere, ac necessitatibus temporalibus occurrere ex pecunia, quam ad hunc effectum Episcopi iidem Diaconissis ministrabant, ut notant supradicti Auctores Morinus, Cabafutius, ac Magrius, qui in d. Verbo Diaconissa col. 2. hæc subiungit: *In Arcisprorie Castro Tusculanæ Diocesis vidi aliquas similes, quas ibi Sanctæse dicunt. Hæc in Quadragesima per domos comestibilia pro Concionatore, Et in Autumno pro Parocho, ejusque Vicario oblationes fructuum colligunt.*

Sextum erat officium visitare mulieres infirmas, ac iidem summa cum charitate ministrare, & inservire, ut præceperunt Constitutiones Apostolicæ lib. 3. cap. 19. In quo cum hoc officium Diaconis commendassent erga infirmos, ulterius dixerunt: *Ac mulier quidem (idest Diaconissa) mulieres curet; quod etiam notavit, teste Narbona ad Annum 40. q. 3. n. 2. in fin. Gujaciis de Prescription. cap. 31. in fin.*

Septimum refert Magrius ubi supra his verbis: *Item feminas ad recipiendam Extremam Unionem exuebant, seu detegebant corporis partes ungenas, easdemque unitas extergebant.*

Octavum tandem suggerit idem Auctor ibidem dicendo: *Item mortuas vestire, Et ornare solebant.* Et hæc omnia erant ministeria Diaconissarum, ac officia concernentia charitatis opera erga alias mulieres in spiritualibus, & temporalibus, illas adjuvando in instructione circa articulos fidei, & receptionem Sacramentorum; & in exhibitione elemosynarum; ut ex testimonio SS. Patrum referunt supradicti Auctores, quibus addendus est P. Menochius in Storeis part. 3. Centur. 6. cap. 11. ubi de Diaconissis differens, relatis supradictis earum officiis concludit: *Finalmente erano le Diaconesse come Madri, e Maestre dell'altre Donne; perchè le instruvano, quando si dovevano battezzare, avevano cura delle inferme, e pare d'averlo anco pensiero di distribuire le vivande alle Tavole conuni, che si usavano nella primitiva Chiesa.*

Quò ad Ultimam, Diaconissarum gradum cessasse in Ecclesia Sæculo Decimo ex multis conjecturis opinatur Morinus d. part. 3. Exercit. 10. cap. 3. num. 5. sed præcipue ex illa, quòd Petrus Lombardus Episcopus Parisiensis, cognominatus Magister Sententiarum, qui floruit Anno 1145. & ex auctoritate verbum fecit de Sacramento Ordinis, nullum verbum fecit de Dia-

de Diaconissis; quarum gradum non omisit, si tunc in Ecclesia fuisset in usu. Hinc Petrus Pitaravensis primus Lombardi Commentator in glossis super Sent. lib. 4. dist. 20. lit. F. ut testatur ipse Morinus ubi prox. num. 6. hæc verba posuit: Est velum Ordinationis in Diaconissis, quadragesimo anno, sed abiit in desuetudinem. Subdit tamen Morinus, quod prius cessavit in Ecclesia Latina; tardius autem in Græca. Quod si studiosus requirat causas, propter quas extinctus fuit Diaconissarum Ordo? Respondet Barbosa d. lib. 1. Jur. Univ. cap. 36. num. 10. his verbis: Postmodum succedentibus temporibus ex hac Ordinatione, & multiplici munere concesso Diaconissis, forsitan ipsi insolescentibus, & majora conantibus, prout innata est femineo sexui ambicio, Diaconissarum Ordo aboleri cepit, eo modo, quo & Chorepiscoporum usus sublatus est. Sed non obscura est ratio abolitionis earumdem Diaconissarum; scilicet quia Episcopi in primis Ecclesie sacculis earum ministerio potissimum indigebant in baptizandis mulieribus adultis per immersionem; & opus enim erat, ut Diaconissæ assisterent, baptizandas spoliarent, & post baptismum statim vestirent, ut dictum est supra. At reddita pace Ecclesie, extinctis tyrannicis Idolorum cultoribus, & Catechumenarum mulierum deminuto numero, ob frequentem parvulorum baptismum, quem non amplius per immersionem, sed per infusionem aquæ super caput ferè ubique introduxit Ecclesia tamquam faciliorem, ac honestati magis consentaneam; cessavit etiam usus Diaconissarum in ministrando Baptismo, & hac de causa paulatim fuit intermissus, atque eorum Ordo aboleto; cætera Diaconissarum ministeria aliis piis personis exequentibus. Et equidem in inclyta Civitate Venetiarum, ac etiam in hac Urbe Antiochia sunt, & semper fuerunt Matronæ nobilitate, ac pietate eximie, quæ licet non assumant Ordinem Diaconissarum, earum tamen officia egregie exercent, tum in edocendo puellas doctrinam Christianam singulis Dominicis diebus, in Ecclesiis per Episcopos designatis; tum in subministrando largas elemosinas mulieribus egenis; ut mihi innotuit in vilitationibus Scholarum Doctrinæ Christianæ per annos jugiter quadraginta sub regimine Illustrissimi, ac Reverendissimi Georgii Cornelii Episcopi Patavini, ac Eminentissimi Gregorii Cardinalis Barbadii successoris in hoc Episcopatu, quibus humilitati meæ datum fuit in gradu Auditoris, & Vicarii Generalis deservire. Uterque enim ex Antistitibus prænominatis, ob eorum Apostolicum Zelum in instruendo populo, ac eo edocendo Doctrinam Christianam, frequenter invisebant Scholas ipsas, & antedictas piæ Matronas in hoc Sancto opere laborantes, commendabant; & ad earum instantiam elemosinas amplissimas, quarum sæpe sæpius ego secretus delator eram, pro sublevandis pauperibus vel inuuptis, vel maritatis mulieribus, faciebant. Qui plura de Diaconissis scire desiderat, legat Illustriss. Episcopum Sarnellium in sua novissima Basilicographia cap. 17. Emin. Card. Bonam Rer. Liturgic. cap. 25. n. 15. Joannem Bapt. Casallium de Veterib. Sacri. Christ. Ritib. part. 2. cap. 29. Emin. Card. de Lauræa in Epitome Canonum Verb. Diaconisse. Et Ascantium Tamburium de Jure Abbatissarum disp. 7. quæst. 8. ad cuius finem ait, Mediolani adhuc vigere speciem quandam antiquarum Diaconissarum; scilicet quatuor Matronas, quas Vetulas vocant, à quibus in Missa solemnè deferuntur ad janam Chori panis, & vinum pro Sacrificio, quod etiam notat Magrius in d. Verb. Diaconissa.

DECISIO XXXII.

ARGUMENTUM.

Harum vocum Presbyteri, ac Sacerdotis significatione præmissa, atque existentia Sacerdotii, & Presbyteratus Ordinis in Ecclesia, examinatur difficilis, laboriosa, ac famosa Quæstio, Quænam sit Materia, & Forma in Ordinatione Presbyterorum? Referuntur quatuor opiniones cum suis fundamentis. 1. Quod sit sola Traditio Calicis cum vino, & Patenæ cum pane. 2. Quod sit sola Manuum impositio, quam facit Episcopus unâ cum Sacerdotibus assistentibus super caput Ordinandi. 3. Quod sit & dicta Traditio Calicis, & Patenæ; ac etiam impositio Manuum, quam facit solus Episcopus in fine Ordinationis. 4. Quod ultra hæc omnia etiam Unctio manuum Ordinandi cum Sacro Oleo sit materia essentialis, Forma sint Verba in prædictis omnibus actibus ab Episcopo prolata. Eligitur tertia opinio, tribus aliis rejectis. Ratio ejus fundamentalis. Exceptiones Juridicæ contra Morini Rituales antiquos non facientes mentionem de jam dicta Traditio Calicis, ac Patenæ. Auctoritas Traditionum Apostolicarum. Repetitio communis Theologorum doctrinæ, quod Christus instituit in genere Materias Sacramenti Ordinis, relinquens in potestate Ecclesie, eas in specie designare.

SUMMARIUM.

- 1 Presbyteri, ac Sacerdotis nomen significatione.
2 Presbyter significat quatuor. Et quæ?
3 Presbyter in Jure significat simplicem Sacerdotem.
4 Sacerdotum Hebraicorum, & Legis Evangelicæ discrimina.
5 Hæretici, qui Sacerdotium Legis gratie impugnavant.
6 Pauli Samosatani, & Zenobie Historia.
7 Albigenum hæreticorum error circa Sacerdotem.
8 Hussitani Hæretici negant potestatem Sacerdotalem.
9 Lutherus eorumdem seclator.
10 Sacerdotes fuerunt in omni lege.
11 Sacerdotium in Lege gratiæ à Christo institutum.
12 Presbyteratus Ordo est Sacramentum.
13 Presbyteratus de Materia, & Forma opinionem quatuor.
14 Calicis cum vino, & Patenæ cum pane Traditio an sit Materia Presbyteratus? Et quæ Forma?
15 Florentini Concilii Verba circa dictam Materiam, & Formam.
16 Tridentini Concilii doctrina circa eandem.
17 Character in ordinatione Presbyteri quando imprimatur?
18 Presbyteri in eorum ordinatione an conferent Eucharistiam unâ cum Episcopo eos ordinante?
19 Presbyteri præcipuum officium quale sit?
20 Judas Iscariotes an fuerit ordinatus Sacerdos?
21 Cap. Presbyter. De Sacram. non iter. declaratio.
22 Absolvendi à peccatis potestas an detur ex sola traditione Calicis, & Patenæ? & num. 49.
23 Manuum impositio, quod sit Unica Materia Sacerdotii, fundamenta, & DD.
24 Carthaginensis Concilii IV. Verba circa Ordinationem Presbyteri.

26 Græci

- 26 Græci Presbyteros ordinant sola Manuum impositione.
27 Presbyterorum ordinatorum sine eorum consensu Historia.
28 Antiqui Auctores nihil dixerunt de dando Calice, & Patena in ordinatione Presbyterorum.
29 Albini Alcuini attestatio Anno 780. de Traditione Calicis, & Patenæ.
30 Testibus duobus affirmantibus magis credendum, quam mille negantibus.
31 Rituales antiqui nihil dicunt Græci, & Latini de traditione Calicis, & Patenæ in ordinatione Presbyterorum.
32 Ritualium Græcorum discrepantia cum forma ordinationis Apostolicarum Constitutionum.
33 Rituale ab 800. annis, & ultra scriptum habet traditionem Calicis cum Patena, præmissa manuum Unctione.
34 Rituales alii antiqui cum dicta traditione Calicis, & Patenæ.
35 Morino probabilis equivocatio circa tempora Ritualium.
36 Calicis, ac Patenæ traditio in ordinatione Presbyterorum antiquissima.
37 Manuum impositio triplex, dum Presbyteri ordinantur.
38 Materias, ac Formas duas Partiales in ordine Presbyteratus.
39 Presbyteri potestates due, & quæ?
40 Manuum impositio est Materia partialis essentialis Ordinis Presbyteratus.
41 Materie, & Formæ Ordinis Sacramenti cur non scripte in primis seculis Ecclesie.
42 Unctio manuum ordinandi Sacerdotis an sit Materia essentialis? & Verba in unguendo an sit Forma?
43 Unctio manuum prædicta antiquissima.
44 Benedicere personas, ac res spectat ex officio ad Presbyteros.
45 Hæsi Cardinalis opinio de Unctione manuum Presbyterorum.
46 Unctionis manuum Sacerdotum mysteria.
47 Opinio communis de Materia, & Forma Presbyteratus, quæ sit?
48 Materie, ac Formæ due partiales cur in ordinandis Presbyteris?
49 Absolvendi à peccatis potestas dari non potest non valenti consecrare Eucharistiam.
50 Christus dedit Apostolis primum facultatem consecrandi, deinde absolvendi à peccatis.
51 Manuum impositio ultima in ordinando Presbytero est materia essentialis, ac partialis.
52 Presbyteri non possunt esse Ministri Ordinis Presbyteratus.
53 Isebyra, & Collubus quinam fuerint?
54 Rituales Libri apud Morinum de Sacri. Ord. quam fidem mereantur.
55 Scriptura sine die, & anno, & sine Auctore nihil probat.
56 Error probatur, cum ostenditur, rem se aliter habere.
57 Traditio Apostolica de materia Ordinis Presbyteratus.
58 Ecclesia habet à Christo facultatem mutandi materias Ordinum.
59 Theologi Itali, & Galli docent posse Ecclesiam mutare materias Ordinum.
60 Morini consensio de legitima Materia, ac Forma Ordinis Presbyteratus.

ob discrepantes Scholasticorum opiniones, tum ob differentem usum primitivæ Ecclesie Latine, & Græcæ, quia ab initio nulla fit mentio Instrumentorum traditionis in collatione hujus Ordinis, ut infra demonstrabimus. Porrò pro faciliiori intelligentia dicendum, quatuor sunt præmittenda. Primum est, quod hæc duo nomina Presbyter, & Sacerdos, licet apud nos idem significent, olim tamen diversum habebant significationem tum apud Scriptores Sacros, tum apud profanos. Siquidem Sacerdos semper significavit personam Dei cultui dicata ad sacrificia faciendâ, ut ostendit ipsius etymologia vocabuli. Sacerdos enim ita dicitur, quasi Sacra dans, vel Sacra faciens. Hinc de Melchisedech Rege Salem scriptum est Genes. 14. 18. quod protulit panem, & vinum, erat enim Sacerdos Dei Altissimi. Et de Aaron, ac filiis ejus, qui ad Sacrificia offerenda fuerant à Deo electi, dicitur Exod. 28. 1. Moyse: Applica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum filiis suis, de medio filiorum Israel, ut Sacerdotio fungantur tibi. Et Divus Paulus Apostolus his expressit verbis ad Hebr. 5. 1. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis. Quæ omnia latè repetuntur in cap. Cleros, dist. 21. ubi sic: Sacerdos nomen habet compositionem ex Græco, & Latino, quasi Sacrum dans, sicut enim Rex à regendo, ita Sacerdos à sacrificando vocatus est; consecrat enim & sacrificat, & profectur ostendere hoc ipsum in Sacerdotibus Gentilium qui vocabantur Flamines, demonstrans causam hujus denominationis. At nomen Presbyter quatuor habet significationes; aliquando significat Judicem, ut legitur in Daniele cap. 13. Vers. 28. Venerunt duo Presbyteri pleni iniqua cogitatione adversus Susannam; idest illi duo Viri, qui exarserant amore impudico versus eam, & erant, non Sacerdotes, sed Judices populi Judaici. Aliquando significat sapientem, & in hunc sensum dictum est ab Eccles. 7. 15. Nolite verbosus esse in multitudine Presbyterorum, idest Virorum Sapientum. Aliquando significat Episcopum; juxta verba illa: in Act. Apostol. 14. 22. Et cum constituisset illis per singulas Ecclesias Presbyteros; ubi Cornelius à Lapide commentatur dicens: tum summus, idest Episcopus; tum minores, idest Sacerdotes, Episcopi enim nomine Presbyterorum comprehenduntur, ut dixi etiam 1. Timoth. 5. Vers. 1. & 8. Nunc autem communi sensu significat Sacerdotem inferiorum Episcopo; & ab Episcopo distinctum. Rota Maceraten. tom. 2. decif. 256. num. 21. & ita appellatur Sacerdos in Sacris Conciliis, & in Jure Canonico Presbyter ut in Apostol. can. 6. Episcopus; vel Presbyter, vel Diaconus secularis curas non suscipiat: prout etiam in Nicæni Concilii Primi can. 16. Diaconus non debet communicare prius, quam Episcopus neque prius, quam Presbyter; quia gradus Diaconi infra gradum Presbyteri est, scireque debet, officii sui esse ministrare Episcopo, & Presbyteris, idest simplicibus Sacerdotibus. Et sic passim in Conciliis, ac ultimò in Tridentino sess. 23. can. 6. Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam Divinam ordinationem institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, & Ministris, Anathema sit, prout etiam can. 7. Si quis dixerit, Episcopos non esse Presbyteris superiores, &c. Ergo Presbyteri sunt Sacerdotes inferiores Episcopis. Secundum præmissum est, quod magnum versatur discrimen inter Sacerdotes Legis veteris, & Legis gratiæ nostrorum temporum: Illi enim ad certam Tribum erant alligati, & debebant initis Matrimonii successores progignere; nostri verò Sacerdotes non carnali propagatione, sed divina consecratione generantur: Illi immolabant belluinas carnes: nostri offerunt Corpus, & Sanguinem Unigeniti Filii Dei. Illi rarò accedebant ad sacrificandum, quia non

K